פירי וכן הלכה ההוא גברא דאמר ליה [א]לחבריה מאי בעית בהאי [א] ארעא א"ל מינך זבנת' ואכלתה שני חזקה א"ל אנא בשכוני גואי הואי אתא לדינא לקמיה דרב נחמן א"ל זיל ברור אכילתך א"ל רבא דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה ורמינן דרבא אדרבא ודרב נחמן אדרב נחמן דההוא דא"ל לחבריה כל נכסי דבי בר סיסין [ב]מזבנינא לך הואי ההיא ארעא דמיקריא דבי בר סיסין א"ל [ב] הב לה נהילי א"ל האי לאו דבי בר סיסין היא ואיקרויי הוא דמיקריא דבי בר סיסין אתא לקמיה דרב נחמן אוקמא בידא דלוקח א"ל רבא דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה קשיא דרבא אדרבא קשיא דרב נחמן אדרב נחמן דרבא אדרבא לא קשיא התם מוכר קאי בנכסי הכא לוקח קאי בנכסי דר"נ אדר"נ נמי לא קשיא כיון דכ"ע קרו ליה דבי בר סיסין והאי הוא דא"ל לאו דבי בר סיסין היא עליה רמי לגלויי דלאו דבי בר סיסין היא אבל הכא לא יהא אלא דנקיט שטרא בידיה מי לא אמרינן ליה [ג] קיים שטרך קום בניכסי האי מעשה דשכוני גואי חזינא ביה תרי פירושי איכא מאן דפריש דהאי מערער לית ליה סהדי דהאי ארעא דיליה היא דאי אית ליה סהדי דהאי ארעא דיליה היא והאי אמר מינך זבינתה ואכלתה שני חזקה לא הוה אמר רבא בכה"ג המוציא מחבירו עליו הראיה דהא רבא גופיה הוא דאמר בכה"ג דלוקח בעי לאיתויי סהדי דאכלה שני חזקה דאמר רבא [כגון] דאתו בי תרי ואמרי אנן אגרינן מיניה ודרינן בה תלת שנין ביממא ובליליא וא"כ היכי אמר רבא המוציא מחבירו עליו הראיה אלא האי מעשה ליכא לאוקומי אלא כגון דהאי מערער לית ליה סהדי דידעי דהאי ארעא דיליה הות אלא האי לוקח הוא דאמר דיליה היא והוא (א) אמר מיניה זבינתה והוה ליה הפה שאסר הוא הפה שהתיר ומשום הכי אמר רבא המוציא מחבירו עליו הראיה ור"נ סבר אע"ג דלית ליה להאי סהדי (ב) דארעא דיליה הות כי קא מודה האי לוקח דדיליה הות ואמר דזבנה מיניה ואכלה שני חזקה בעי לאיתויי סהדי דאכלה שני חזקה וקא פסק הלכתא בהאי מעשה ובמעשה דבי סיסין כרבא ואיכא מאן דאמר דהאי מעשה ליכא לאוקמיה בכה"ג דהיכא דליכא סהדי דהאי ארעא (ג) למערער הות כ"ע לא פליגי דלא צריך לוקח לאיתויי ראיה ואע"ג דאמר לא אכלתה שני חזקה לא מפקינן מיניה וכ"ש כי אמר אכלתה שני חזקה כדאמרי' (ד) גבי הא דתנן ומודה רבי יהושע באומר לחבירו שדה זו של אביך היתה ולקחתיה ממנו נאמן שהפה שאסר הוא הפה שהתיר ואמרינן עלה וליתני ומודה רבי יהושע באומר לחבירו שדה זו שלך היתה ולקחתיה ממך נאמן שהפה שאסר הוא הפה שהתיר ומפרקינן משום דקא בעי למיתני (ה) אם יש עדים שהיא שלו והוא אומר לקחתיה ממנו אינו נאמן היכי דמי אי דאכלה שני חזקה אמאי לא מהימן ואי דלא אכלה שני חזקה פשיטא דלא (א) מהימן (ו) ושמעינן מינה דהיכא דאמר שדה זו שלך היתה ולקחתיה ממך נאמן ואפי' ליתיה בידיה שני חזקה והא מילתא מודו בה כולהו תנאי וליכא מאן דפליג עלה וא"כ היכי מחזקינן לרב נחמן דפליג על הא מילתא אלא האי מעשה [ד] הכין פירושא כגון דהאי ארעא ידיעא ובבירא דלהאי מערער הות וא"ל להאי מחזיק מאי בעית בהאי ארעא וא"ל מינך זבינתה ואכלתה שני חזקה אמר ליה היאך זבינתה מינאי ואנא [ה] בשכוני גואי (ז) ולא הוינא בהדך במתא בההוא עידנא (ח) ואת טעין דזבינתה מינאי א"ל רב נחמן זיל ברור אכילתך דאכילה דקיימת בה חזקה היא ומוקמינן לה לארעא בידך כלומר אייתי סהדי דקיימא את והאי מוכר במתא ואפילו חד יומא כי היכי דתהוי אכילתך אכילה דאמרינן אפשר דזבינת' מיניה בהאי יומא ואי לא הויא שני חזקה שלך כחזקה שאין עמה טענה אמר ליה רבא דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה דסבר רבא תובע הוא דבעי איתויי סהדי דלא הוה במתא בההוא יומא דטעין האי דזבנה ביה מיניה ורב נחמן אמר לא יהא אלא דנקיט שטרא בידיה דזבנה מיניה ביומא פלן מי לא אמרינן ליה קיים שטרך וקום בניכסך וכ"ש הכא דאמרינן ליה אייתי סהדי דהוה בהדך במתא כי היכי דמצית למימר מיניה זבינתה וקי"ל כר"נ בתרוייהו בהאי מעשה ובמעשה דבי בר סיסין דרבא בהאי ענינא תלמיד הוה דיתיב קמיה דר"נ ואין הלכה כתלמיד במקום הרב וכ"ש דקי"ל [א]דמעשה רב בהנך תרי עובדי ההוא דא"ל לחבריה [ג]מאי בעית בהאי [ב]ארעא א"ל מינך זבינתה ואכלתה שני חזקה א"ל אנא בשוקא בראי הואי ולא ידענא דאת נחית גו ביתאי אמר ליה והא אית לי סהדי דכל שתא ושתא אתית להכא תלתין יומין ולא

רש"י

ולא קניא ליה אגב ארעא: ואכלתיה שני חזקה. ואבדתי שטרי: אמר ליה. מערער אנא בשכוני גואי הואי בחדרים הפנימים היתה עיקר דירתי והייתי עובר [דרך] (ב) עליך ומשתמש עמך בבית החיצון שדרת בו ברשותי ולכך לא מחיתי: א"ל. לזה המחזיק: זיל ברור אכילתך. הבא עדים שדרת בבית ג' שנים בלא אותו שבא עמך כי אם לבדך: המוציא מחבירו עליו הראיה. דהיינו מוכר כי הלוקח היה מוחזק ועל המוכר להביא ראיה שנשתמש עמו והאי עובדא איירי שהיו עדים למערער שהיה שלו הבית דאם לא כן אפילו לרב נחמן המחזיק היה נאמן במגו דאי בעי אמר לא היה שלך מעולם [ו]: דמיקריא דבר סיסין. ואין ידוע אם זה קנאה מבר סיסין ולכך נקראת כך או כך שמה מעולם וירושה היא מאבותיו: קשיא. רבא ארבא ורב נחמן ארב נחמן דלעיל אוקמה רבא ביד הלוקח ורב נחמן אוקמה ביד המוכר והכא איפכא: כיון דכ"ע קרו ליה דבי בר סיסין. ונראין הדברים שנקראת כן לפי שקנאה מבר סיסין והוא אמר ליה לאו מבר סיסין קניתיה מעולם: עליה דידיה רמי נגלויי. שהוא כדבריו דאקרוייה דבר סיסין ולא קנאה מבר סיסין ואם יביא עדים כדבריו פשיטא דאוקימנא בידיה דהאי דאמר נכסיה דבר סיסין [ז]: פשיטא. דבעי למימר נכסים שקניתי ממנו ולא נכסים שלא קניתי ממנו אע"פ שהם נקראים כך: בשוקא בראי הואי. בארץ מרחקים במקום שאין שם שיירות מצויות ותנן לקמן היה ביהודה והחזיק בגליל אינה חזקה עד שיהא עמו במדינה או באותה מדינה ובשעת חירום דאל"כ לא הוי מצי למיטען הכי דהברא מברך הברא

ליבש והלכתא כרב ביבי בר אביי כן פסק הרי"ף ז"ל: [ההוא גברא דא"ל לחבריה מאי בעית בהאי ארעא]. הר"ש ז"ל גריס בהאי ביתא ופי' בשכוני גואי בחדרים הפנימים והייתי עובר דרך עליך לפי זה לא [ב]הייתי מחזיק [כיון] שהייתי משתמש בו גם אני ומיהו האחרונים ז"ל לא הסכימו לפירושו דודאי כיון שהיה דר בפני עצמו מהניא ליה חזקה אע"פ שיש לפנימי דרך עליו דאי לא תימא הכי מוכר קרקע ושייר בו דרך לעצמו לוקח במה יקנה אלא הפירוש הנכון דהכי קאמר ליה במקום רחוק הייתי ולא יכולתי למחות וקרי לארץ תימן שכוני גואי כדכתיב [א] וחדרי תימן: א"ל רב נחמן למחזיק זיל ברור אכילתך. כלומר הבא ראיה שהיה במקום שהיה יכול למחות וכיון שלא מיחה תועיל לך אכילתך שאכלת שני חזקה משום שסובר ר"נ שעל המחזיק להביא ראיה שהמוחה היה במקום שהיה יכול למחות דכיון דבכך הוי חזקתו חזקה והוא צריך להביא ראיה על חזקתו גם בזה צריך דבהא תליא מילתא ורבא היה סבור שעל המערער להביא ראיה שהיה במקום רחוק שלא היה יכול למחות בו כמו שהיה צריך להביא ראיה אם טען שמיחה וקי"ל כר"נ בהא ובהא דבי בר סיסין משום דרבא ההיא שעתא כתלמיד היושב לפני רבו היה מדלא אמרינן רבא אמר אלא א"ל ואין הלכה כתלמיד במקום הרב כ"כ הרי"ף ז"ל וכן אם טען המערער ואמר מתי אתה אומר שקניתו ממני ביום פלוני והלא באותו יום הייתי בארץ מרחקים כתב הרי"ף ור"ח ז"ל שעל המחזיק להביא ראיה שהיה באותו יום עמו במדינה דאע"ג דאיכא למימר מילי מסר לא עבדי אינשי דמזבני אא"כ הלוקח עמו בעיר אחת והכי פירש ז"ל הא דא"ר נחמן זיל ברור אכילתך ואע"ג דלענין פירוש סוגיין מחוור טפי כמו שפרש"י דאלו לפירושן ז"ל קשה דהא תנן [דף לח.] היה בגליל והחזיק ביהודה והחזיק בגליל לא עלתה לו חזקה הא יהודה ויהודה עלתה לו ואע"פ שהתחיל להחזיק שלא בפני הבעלים כי אפשר שהלך לוקח לשם או המוכר בא או שניהם עשו שליח ומשמע דעלתה לו חזקה בלא ראיה מ"מ לענין דינא נראה שיש לחוש להני אשלי רברבי ומי יכניס ראשו בין ההרים הגדולים האלה לעשות מעשה שלא כדבריהם ועוד אפשר לחלק בין יהודה ויהודה שמצויים עוברים ושבים לארץ מרחקים: ורמי דרב נחמן אדרב נחמן דהכא אזיל בתר מוכר ובעובדא דבר סיסין בתר לוקח ורבא איפכא: נכסי דבר סיסין. קנה נכסים מבר סיסין והיו לו כבר נכסים אחרים שנקראים כן בשם: קאי בנכסי. שהחזיק עדיין בנכסים אלו גבי הא דבר סיסין והכא הלוקח קאי מוחזק שהחזיק ג' שנים: מאי בעית בהאי ארעא. שהיא שלי כאשר ידוע לכל: אנא בשוקי בראי. בארץ מרחקים שאין השיירות מצויות או מפני שיש חירום ביניהם ואיכא דקרו לארץ צפון בראי כדאמרינן בגמ' (ב"ב דף כה:) [ג]ארץ צפון אינה מסובבת: דכל שתא הות הכא תלתין יום. וא"כ שהיא שלך אמאי לא מחית כי דבשלמא אם לא באת אלא בשנים הראשונים היית יכול לומר הייתי סבור לבא בשנה השלישית ולמחות אבל השתא שבאת גם בשלישית

עין משפט נר מצוה

תרפא-תרפג

א מיי' פט"ו מהל' טוען ונטען טור ח"מ סי' קמג: ב מיי' פי"א מהל' מכירה טוח"מ סי' ריח: ג מיי' פי"א מה' טוען ונטען סמג עשין לה טור ח"מ סי' קמג:

מסורת הש"ס

א) שבת דף כא. וכ"מ ב) ס"א הייתי מוחה:

קובץ הגהות

ב"ח (א) דאמר כצ"ל: (ב) נ"ל דהאי ארעא: (ג) דמערער כצ"ל: (ד) נ"ב פ"ב דכתובות דף י"ז: (ה) נ"ב סיפא: (ו) נ"ב פי' דמדלא פריך דברישא גופא היה קשיא היכי דמי כו' אלמא דברישא ניחא דלא אכלה שני חזקה ואפ"ה נאמן כיון דליכא עדים מיהו יש ליישב דהני דמפרשי כפירושא קמא ס"ל כפרש"י דהיא דמודה ר' יהושע מיירי באינו תובעו ומש"ה נאמן ואפי' לא אכלה שני חזקה אבל הכא דא"ל המערער מאי בעית בהאי ארעא דכיון דתובעו אפי' ליכא עדים לא אמר הפה שאסר הפה שהתיר ועי"ש בריש פ"ב דכתובות דהתוס' חולקים על פירש"י דאפי' תובעו אמרי' הפה שאסר הפה שהתיר כיון דליכא עדים וכן הוא דעת האלפסי הכא: (ז) נ"ב הואי: (ח) נ"ל דאת:

ג"א א] בגמ' איתא בהאי ביתא א"ל כו': ב] ורוח צפון אינה כו':

מא"י [א] נ"ב בגמ' ביתא: [ב] נ"ב פי' הלוקח אמר ליתן לו אותה קרקע נמי: [ג] נ"ב רשב"ם פי' אחרי שהמוכר רוצה לפוסלו והחזקה של שלש שנים במקום שטר הם עומדים ומאחר שהמוכר מערער על החזקה שאינה חזקה צריך זה להביא עדי' שחזקתו גמורה שלא דר זה עמו: [ד] נ"ב ובדאיכא סהדי נמי לא רצה הרי"ף לאוקמי כמו שפי' הרשב"ם דקשה לי' למה אמר רבא המע"ה הא רבא גופא אמר לעיל דעל הלוקח להביא ראיה כמ"ש הרי"ף לפי' הא': [ה] נ"ב וכתב הרא"ש ומלתא דתמיהא לי כיון דחזקה במקום שטר עומדת היאך מהימן המערער לומר בדבורו לא הייתי בעיר באותו זמן שאתה אומר שמכרתי לך ולפ"ז לא היה מהניא חזקה לעולם דהיאך ימצא עדים שראוהו בעיר באותו יום ועוד עיקר כח משא ומתן של המעשה חסר מן הספר דה"ל למימר מינך זבנית בההוא יומא כדי שתהא התשובה על דבריו באותו יום שאתה אומר שלקחת ממני בשכונא גוואי הייתי כו' וסוף דבריו ועוד דלשון בשכונא גוואי אינו מורה לשום פי' אלא כפי' רש"י ורשב"ם שהיה דר בבתי פנימיים והיה עובר דרך עליו: [ו] דהפה שאסר הוא הפה שהתיר: [ז] דבר סיסין פשיטא דבעי הד"א:

חו"י (א) נ"ב ומסיק בשלמא גבי אביו משכחת לה דאיצטריך למתניי' כגון דאכלה שני חזקה ואפ"ה לא מהימן כגון שאכלה שתים בחיי האב ואחת בחיי בנו וכו': (ב) נ"ב ולקמן פי' בע"א:

אנ"ש מהר"ן שפירא [א] והפשוט לי טעמו דארץ תימן נקרא גוואי משום דאמרי' בגמ' פ' לא יחפור דף כ"ב דרוח צפון אינה מסובבת וממילא הוא חוץ לעולם ולכך נקרא דרום גוואי ואינו בא להביא ראיה אלא על דקרי ליה שכוני שהוא מלשון הדר וכל זה מבואר ברמב"ן בחידושיו: